

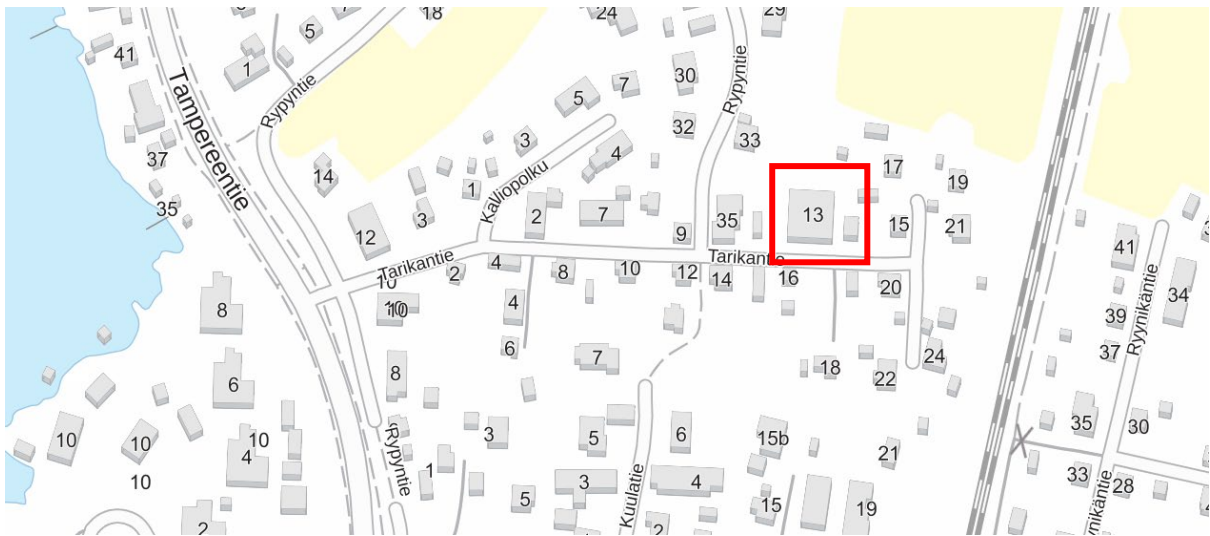
27.5.2022

Tarikantie 13,

STÅHLBERGIN VANHA LEIPOMO

Sijainti

Rakennus sijaitsee Lempäälän keskustan pohjoisosassa, osoitteessa Tarikantie 13. Tarikantie on Lempäälän halkovan pääkadun eli Tampereentien junarataan päättyvä ”pistokatu”.

KUVA 1 Leipomorakennuksen sijoittuminen Lempäälän keskustan pohjoisosaan.

Rakennusvuosi ja alueen rakennuskanta

Alkuperäinen puurakennus on nähtävillä vuoden 1955 ilmakuvasa (kuva 2). Rakennus on oletettavasti rakennettu 1951 – 55, kun Aropelto-niminen tontti on erotettu kantatalosta (Heiskanen & Luoto 2013)

27.5.2022

KUVA 2 Ilmakuva vuodelta 1955, jossa tontilla näkyy alkuperäinen puurakennus (Paikkatietoikkuna)

Laajennukset

Rakennusta on laajennettu Lempäälän kunnan rekisteritietojen mukaan 1969. Laajennusosa on toteutettu yksikerroksina.

KUVA 3 Ilmakuva vuodelta 1996, jossa näkyy rakennukseen tehtyjä laajennuksia (Paikkatietoikkuna)

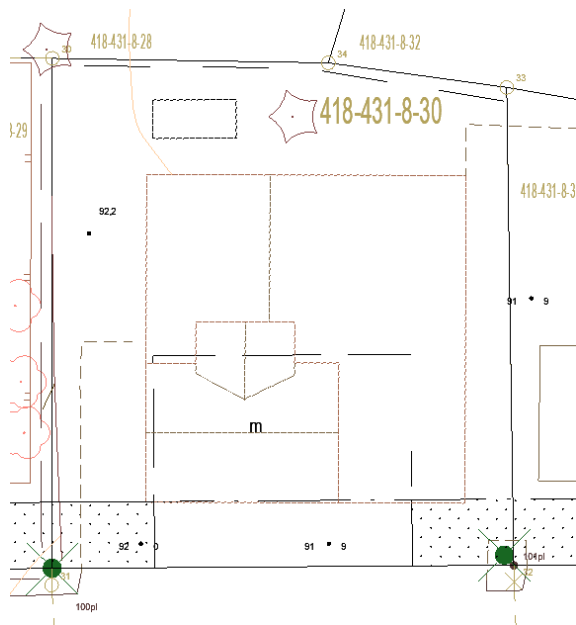
Kerros määrä

Alkuperäinen rakennus on kaksikerroksinen ja siinä on ollut myös kellariosa. Laajennusosa on yksikerroksinen ja osin kellarillinen. Alkuperäinen rakennusosa erottuu ilmakuviissa ja katunäkymissä laajennuksia korkeampana osana (ks. kuvat 3, 4 ja 6).

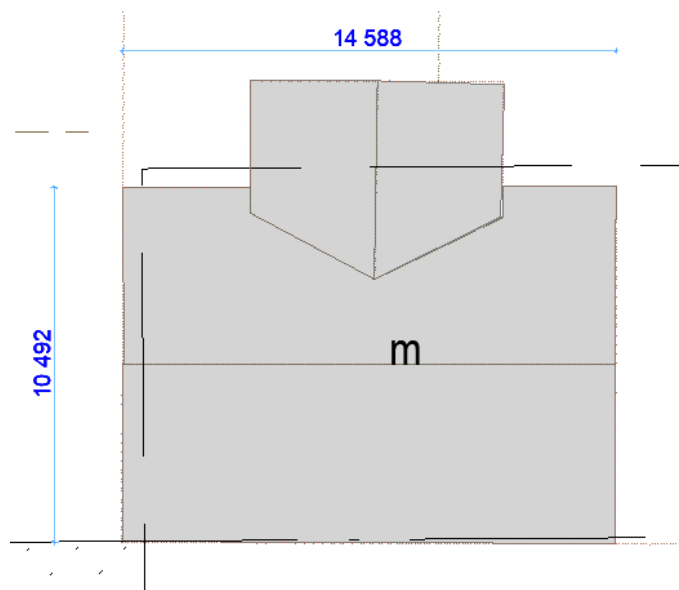
Laajuus

Alkuperäisen rakennuksen laajuus on noin 300 kem² päätellen Lempäälän kunnan pohjakartta-aineistosta. Laajennusosat mukaan lukien rakennuskompleksin laajuus on 626 kem².

27.5.2022

KUVA 4 Tontti Lempäälän kunnan pohjakarttatiedoissa.

KUVA 5 Rakennuksen mitat pohjakarttatiedoston perusteella

Rakennuksen kuvaus

Alkuperäinen leipomorakennus on loivasti harjakattoinen; harjan suunta on Tarikantien myötäinen. Rakennuksen pohjoissuuntaan, pihalle päin, on harjakattoinen kattolyhtyloke. Rakennuksen ulkopinta on rapattu vaalealla rappauksella. Ikkunat ja sisäänkäynti julkisivussa ovat sijoitettu epäsymmetrisesti. Ikkunat ovat joko neliön tai suorakaiteen muotoisia.

27.5.2022

Rappaus, vaakaikkunat, portaat, kaiteet ja katos edustavat sodanjälkeisen niukan arkkitehtuurin piirteitä (Heiskanen & Luoto 2013)

Laajennuksia on valokuvien mukaan tehty useassa osassa, sillä laajennukset ovat ulottuneet leipomorakennuksen kadunpuoleiseen ulkoseinään asti vasta viimeisimmässä vaiheessaan. Viimeisin laajennus on ilmakuviin mukaan tehty vuosien 1999 – 2002 välillä.

KUVA 6 Viistoilmakuva (omistajan arkisto)

KUVA 7 Valokuva Tarikantieltä (Nyström-Järvinen 2022)

27.5.2022

KUVA 8 Lastauslaituri laajennusosan kohdalta jauhovarastoon. Takana häämöttää Tarikantie. (Nyström-Järvinen 2022)

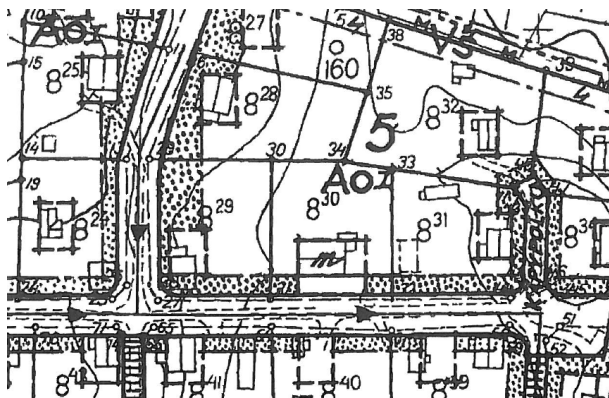
Rakennuspiirustukset

Rakennuspiirustukset kohteesta on esitetty liitteessä 1

Sijoittuminen Tarikantien asuinalueelle

Rakennus sijoittuu asemakaavoitetulla alueella, jolla on pääosin AO I - asemakaavamerkintä. Kaava on vahvistettu 1963. Myymälän kohdalla on m-kirjain, joka on ohjeellinen myymälän rakennusala.

Koko Tarikanmäen alue on omakotitalovaltaista, jälleenrakennuskauden rakennuskantaa. Tarikantien alkupäässä on Lempäälän työväenyhdistyksen talo vuodelta 1902 ja lähistöllä sijaitsee myös Lempoisten urheilukenttä.

KUVA 9 Ote asemakaavasta vuodelta 1963

27.5.2022

Kulttuurihistoriallinen arvoluokka

Jari Heiskasen laatimassa raportissa Kuokkalan-Hakkarin-Herralan alueen inventoinnista kohde on luokiteltu luokkaan III. Ståhlbergin leipomorakennus edustaa asuin-, liike- ja tuotantorakennusten jälleenrakennuskauden rakentamista. (Heiskanen 2013)

Luokan III kohteet ovat kohteita, joilla on historiallista arvoa ja ne ovat osa laajempaa kokonaisuutta tai ilmiötä. Tähän luokkaan on sijoitettu maatalouden laajempiin arvoalueisiin sisältyvä pienasutus ja huvilat sekä nuorempaa rakennuskantaa edustavia jälleenrakennuskauden kohteita. Kohteilla on erityistä merkitystä laajempien arvoalueiden osana. (Heiskanen 2013)

Alueen rakennusperintö

Tarikantiellä sijaitseva Ståhlbergin leipomo on tunnettu lempääläinen leipomobrandi. Sen myymälä palveli ja monipuolista laajasti ympäristöään, mutta on aiheuttanut ja Tarikanmäen asuinalueelle myös haittoja. Toiminta on rasittanut Tarikantietä huolto- ja jakeluauto liikenteellä. Leipomo on aiheuttanut myös jyrjäjä ongelmia. Vanhat tilat on sittemmin osoittautuneet toimimattomiksi modernille leipomolle, josta johtuen leipomo on muuttanut pois ja rakennus on jäänyt tyhjilleen.

Viereinen päiväkotirakennus Tarikantien ja Rypyntien nurkassa on myös kokenut laajennuksia historiansa aikana ja osoittautunut sittemmin toimimattomaksi ja vanhentuneeksi päiväkotikäytössä.

KUVA 9 Entinen päiväkotirakennus Tarikan- ja Rypyntien nurkassa (Nyström-Järvinen 2022)

27.5.2022

Alueella on oleva asemakaava, joka määrittelee tonttien käytöksi omakotitalotyyppisen asuinrakentamisen. Asuinrakentaminen on luonteva toiminto tonteille, sillä ne sijoittuvat rauhalliselle ja väljäkölle asuinalueelle.

Asemakaavamuutoksen yhteydessä (alkaen 2021 tontin omistajan aloitteesta) on pohdittu tulevien asuinrakennusten sopeutumista alueen rakennuskantaan, mutta otettu huomioon myös nykyiset rakentamisen vaatimukset kustannus- ja energiatehokkuuden kannalta.

Uuden asemakaavan ollessa vireillä v. 2022 alueen asukkaat ovat tuoneet ilmi toiveensa leipomon rakennuksen pikaisesta purkamisesta. Rakennus on kokenut runsaasti ilkivaltaa ja nuorisojoukot ovat turmelleet sisätiloja. Paikalle usein saapuva nuoriso aiheuttaa huolta alueen asukkaissa. Kuvissa 10, 11 ja 12 näkyy ilkivallasta aiheutuneita tuhoja sisätiloissa.

KUVA 10 Mymälän rikottu ikkuna (Nyström-Järvinen 2022)

27.5.2022

KUVA 11 Myymälätilaa, takaosassa tuli on turmellut seinäpintaa (Nyström-Järvinen 2022)

KUVA 12 Tuhoja sisätilassa (Nyström-Järvinen 2022)

Rakennuksesta on tehty haitta-ainekartoitus, jossa todettiin monen rakennusosan ja teknisen laitteen eristeen sisältävän asbestia, esimerkiksi kuvan 13 teknisessä tilassa. Lisäksi löydettiin monia muita haitta-aineiksi luokiteltavia aineita, mm. lyijyä. Myös mikrobikasvustoa ja hometta oli runsaasti havaittavissa (kuva 12).

27.5.2022

KUVA 12 Homekasvustoa (Tuominen 2022)

KUVA 13 Asbestipintaisia putkia ja laitteita teknisessä tilassa (Tuominen 2022)

27.5.2022

LÄHTEET

Tontin omistajan arkistot

Heiskanen J., 2013, Ryhmäkylistä taajamaksi, maankäytön ja rakentamisen kerrostumat Hiidentien, Tampereentien ja rautatien ympäristössä

Tuominen K, 2022, Asbesti- ja haitta-ainekartoitus, Leipomo Ståhlberg, Tarikantie 13

Maanmittauslaitos, Paikkatietoikkuna

Asukkaiden haastattelut asukasillassa 6/2022 ja Tarikantiellä 2022.

27.5.2022

LIITTEET

Liite 1

Piirustukset maantasokerroksesta (ei mittakaavassa)

Liite 2

Piirustukset kellarikerroksesta (ei mittakaavassa)

